

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Quid sint principia corporis naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

cognitiones, ac habitus physici sint eiusdem speciei inter se, sed quod conueniant in vna ratione particulari, in qua distinguuntur à cæteris scientiis omnibus. Videantur dicta in proœmio Logicæ & in disputatione de Scientia.

An Physi-
ca subal-
ternetur
Metaphy-
sicæ.

32. *Quæres*, an Physica subalternetur Metaphysicæ. Ad hanc quæstionem mere nominalē, & parui momenti respondendum breuiter eam subalternari Metaphysicæ, quantum ad hoc, quod corpus naturale, quod est obiectum eius adæquatum, sit species cõtenta sub ente, quod est obiectum adæquatum Metaphysicæ; & quantum ad hoc etiam, quod propositio Metaphysica possit assumi tanquam principium ad probandum aliquam conclusionem physicam; quo etiam modo nulla fere scientia est, quæ alteri non possit subalternari: quia in discursibus, qui fiunt à paritate rationis, aut à maiori ad minus, aut è contra, potest assumi ex quacunque scientia aliqua propositio tanquam præmissa ad probandum aliquam conclusionem cuiuscunque alterius scientiæ.

Sed non est ipsi subalternata sic, vt Metaphysicæ sit assignate ipsi obiectum (quidquid dicant alij) nec enim Metaphysica villo modo attingit obiectum Physicæ, cum vt suppono, sit extra obiectum eius adæquatum; quod si posset attingere obiectum Physicæ, sane illud obiectum esset considerationis metaphysicæ, & sic esset obiectum partiale Metaphysicæ, quod est absurdum ex suppositione communi quod Physica, & Metaphysica sint distinctæ scientiæ, & quod Physica non sit pars Metaphysicæ.

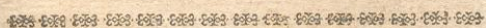
Nec etiam est ipsi subalternata sic, vt non habeat principia prima propria, ex quibus deducat suas conclusiones; nec sic, vt obiectum adæquatum eius sit illud ipsum obiectum Metaphysicæ cum additione cõditionis accidentalitatis tantum; vnde quandoquidem ad scientiam rigorosè subalternatā requirantur communiter hæ duæ vltimæ conditiones, Physica non est dicenda simpliciter, & rigorosè scientia subalternata Metaphysicæ.

DISPUTATIONES

In primum Librum Physicorum.

PHILOSOPHVS hoc libro, propositis ac refutatis aliorum Philosophorum de principiis corporum naturalium opinionibus, propriam statuit, tria docens esse rerum principia, *materiam, formam, ac priuationem*, de quorum singulis sigillatim tractabo, declarato tamen prius quid ipsum principium sit, & quomodo à principio distinguatur.

DISPUT. II.

De Principijs Corporis Naturalis in Communi.

VIA non potest cognosci, aut quænam, aut quot sint principia corporis naturalis, nisi quid sint ipsa principia, cognoscatur, hoc primò omnium hic declarandum videbatur.

QVÆSTIO I.

Quid sint principia corporis naturalis.

Multiplex
principij
acceptio.

1. **P**incipium multipliciter capi potest. Primò prout coincidit cum prima parte rei, siue reliquæ partes habeant dependentiam aliquā ab illa, siue non: & in hoc sensu primus palmus panni potest vocari principij eius, & primum folium, vel etiam prima linea aut littera alicuius libri potest vocari principium istius libri. Secundo potest capi pro eo quod præsupponitur alicui rei, & à

quo illa res habet aliquam dependentiam, & sic omnis causa rei, siue extrinseca, qualis est causa efficiens, & finalis, & etiam exemplaris; siue intrinseca quales sunt partes, ex quibus intrinsece componitur, & fit res; & omnia præsupposita, sine quibus non posset habere suum esse, possunt vocari principia rei, siue ipsamet sint principia, siue non. Tertiò denique potest capi principium strictius pro principiis, & causis primis rei, & hoc tam intrinsecis quam extrinsecis. Denique quarto, potest capi strictius adhuc pro principiis primis intrinsecis rei, & in hoc sensu hic agitur de principiis, quidquid dicat *Hurtadus* hic, tum quia in libro secundo agitur de principiis extrinsecis; tum quia alias falsum esset dari tantum tria principia rerum naturalium, quandoquidem præter materiam, & formam, & priuationem, detur etiam causa efficiens, quod est principium necessarium ad esse rerum naturalium. Nec refert quod Philosophus in proœmio huius libri proposuerit se acturum de principiis omnibus rerum naturalium: nam inde non sequitur quod in hoc ipso libro omnia illa principia definierit.

CONCLUSIO

2. Bene describuntur principia prima intrinseca rerum naturalium esse, quæ neque ex se inuicem, neque ex aliis, sed omnia ex ipsis fiunt. Hæc est communis Peripateticorum cum Philosopho hic text. 42.

Descri-
ptio prin-
cipiorum
primorū.

Probatur autem, quia omnibus, & solis huiusmodi principiis competit hæc descriptio: omnibus quidem competit, quia illud ex quo aliud fit, ex hoc ipso capite est principium intrinsecum eius, & si illud non fiat ex aliquo alio, non est principium intrinsece, nec aliud principium intrinsecum prius seipso: ergo est primum principium intrinsecum. Non conuenit etiam aliis principiis; quia si vllis, maxime principiis extrinsecis, v. g. causæ efficienti, aut finali, aut exemplari: sed non conuenit his, quia non dicitur proprie & in rigore res fieri ex causa efficiente, sed à causa efficiente, nec ex causa finali, sed propter causam finalem; nec ex causa exemplari, sed vel à causa exemplari, vel iuxta aut secundum similitudinem aut proportionem ad causam exemplarem: ergo hæc descriptio non conuenit aliis causis, quam intrinsecis.

Confirmatur ex solutione obiectionum, quæ certè occurrunt satis graues.

3. *Obijciens primo*: Tam materia prima, quam forma substantialis, quæ sunt principia corporis naturalis, & hic, vt talia, describi dicuntur, fiunt ex partibus suis integralibus, & etiam possunt dici fieri ex partibus suis metaphysicis, ergo falsum est, quod principia corporis naturalis non fiant ex aliis.

Respondetur distinguendo antecedens: fiunt ex aliis tanquam ex partibus essentialibus physicis, aut ex termino à quo essentialiter præsupposito, nego antecedens; fiunt ex aliis tanquam ex partibus integralibus aut metaphysicis, aut alio quomodocunque modo, concedo antecedens, & nego consequentiam, quia in definitione intelligitur quod principia non fiant ex aliis tanquam ex partibus essentialibus physicis, aut termino à quo essentialiter prærequisito.

4. *Obijciens secundo*, forma, quæ est vnum ex principiis corporis naturalis, fit ex materia, quæ est alterum principium eius: ergo falsum est, quod principia non fiant ex se inuicem.

Et si dicatur, quod non fiat ex materia tanquam ex parte componente aut termino à quo: *Contra*, quia saltem fit ex priuatione tanquam ex termino à quo, quod sufficit ad impugnationem conclusionis.

Respondent plures Thomistæ formam non fieri proprie loquendo & vt quod; nec ex materia, nec ex priuatione, licet fiat improprie loquendo, & vt quo: in definitione autem principiorum intelligitur quod nō fiant ex aliis, nec ex alterutris proprie loquendo, & vt quod, sed quod alia quæ fiunt vt quod & proprie loquendo, fiant ex principiis. Et sane hæc responsio potest accipi ex doctrina Scoti in 1. dist. 3. q. 2. appendici difficult. 3. vbi docet ex mēte Philosophi non posse dici proprie loquendo, quod forma
fiat

fiat aut producat, aut generetur, aut habeat esse; sed hæc posse dici de composito aut substantiali, & per se; aut accidentali & per accidens; unde iudico hanc responsionem esse probabilem, nec sufficienter eam impugnari ab *Auerſa* aut *Maſtrio*.

Sed dicitur pro illis contra hanc explicationem: licet forma non fiat ut terminus totalis, tamen fit ut terminus partialis, & satis communiter dicitur formam fieri ex materia & ex priuatione: ergo falsum est quod forma non fiat.

Confirmatur ex *Maſtrio*, quia Philosophus non posuit omnia contraria esse principia prima, sed contraria prima, eo quod hæc, nec ex aliis, nec ex se inuicem fiant. Sed nec secunda etiam contraria sunt ex se aut aliis: ergo tam possent esse prima principia, quam prima contraria quantum ad rationem Philosophi, si vera esset prædicta explicatio.

Confirmatur secundò, quia Philosophus ideo dicit prima principia non fieri ex se inuicem, quia sunt contraria, sed quamvis non essent contraria, adhuc non fierent ex se inuicem, si nihil fieri dicitur, nisi compositum.

Respondetur negando consequentiam in sensu proprio & rigoroso, quia aliud est quod forma dicatur fieri ut terminus partialis, & aliud quod dicatur simpliciter fieri: & deinde licet dicatur communiter fieri ex materia & priuatione, tamen modus ille loquendi non est rigorosus, qualis est modus loquendi, quo utitur Philosophus in definitione principiorum.

Ad primam confirmationem, Respondetur negando maiorem, quia non ideo exclusit secunda contraria ex eo quod possent fieri ex aliis, sed ex eo quod alia non fierent ex ipsis.

Ad secundam confirmationem, Respondetur distinguendo maiorem: ideo præcisè nego: ideo partialiter seu partim, concedo. Itaque ex duobus capitibus sequitur prima principia non posse fieri ex se inuicem, primò quia non sunt composita, secundò quia sunt contraria.

6. Nihilominus quamvis prædicta responsio, & explicatio defendi possit, quia tamen est valde nominalis, ut potè dependens ab acceptione propria, & rigorosa ly fieri: Respondetur aliter ad obiectionem principalem distinguendo consequens: ergo falsum est quod non fiant ex se inuicem secundum talem rationem, secundum quam alia ex ipsis fiunt, nego consequentiam; secundum aliam rationem, concedo consequentiam. Itaque quando dicitur quod principia non fiant ex se inuicem, hoc sic intelligendum est, ut sensus sit, non quod non fiant ex se inuicem quomodocumque, sed quod nullum ex illis fiat ex vilo alio ex illis, aut ex aliis rebus secundum eam rationem, secundum quam illud quod ex principio fit, fit ex illo principio; quia ergo compositum naturale fit ex materia, tanquam ex parte intrinseca subiectiua, propterea materia non debet taliter fieri ex vilo alio; & quia idem compositum fit ex forma tanquam ex parte intrinseca actuante partem subiectiuam, propterea forma non debet fieri ex alio tali modo, quamvis alio modo fiat ex materia tanquam ex subiecto; & denique quia compositum illud fit ex priuatione tanquam ex termino à quo, propterea priuatio non debet fieri ex alio tanquam ex termino à quo.

Contra hanc expositionem, quæ satis est communis, obicit *Auerſa* hic, quod si principia non deberent esse ex alterutris hoc modo, id oriretur potius ex eo quod sunt prima, quam ex eo quod sunt contraria, quod est contra Philosophum.

Sed facile respondetur hoc negando, nam eo ipso quo principia sunt contraria, id est, habent contrarium modum causandi, sequitur quod non possint esse ex se inuicem. Deinde quamvis sequeretur ex primitate quod non possint esse ex se inuicem in eo genere, in quo sunt prima, hoc non esset contra Philosophum; nam adhuc ex eo quod essent contraria, sequeretur quod non possent esse ex se inuicem sic, ut in eodem instanti possent simul existere.

7. Nec sane vilo modo placet expositio ipsiusmet *Auerſæ*, qui dicit intelligendum ly ex in prima parte definitionis sic, ut sensus sit, quod principia non debeant

fieri ex aliis aut alterutris, tanquam ex parte intrinsece componente. Non placet, inquam, hæc expositio, tum quia sua propria impugnatione impetitur: nam etiam ex eo quod essent prima, quamvis nullam haberent contrarietatem, sequeretur quod non possent esse ex se inuicem hoc modo; tum & præcipue quia ly ex conformiter debet accipi, & in prima parte, & in secunda, quia alias committeretur maxima equiuocatio in descriptione principiorum: sed in secunda parte, ubi dicitur quod omnia ex principiis fiant, non significat quod omnia fiant ex ipsis tanquam ex partibus componentibus, quia id esset falsum, neque enim vllum compositum naturale fit ex priuatione, tanquam ex parte componente.

Confirmatur hoc, quia si particula ex potest vniformiter accipi semper in illa definitione, sic melius acciperetur: sed potest secundum nostram expositionem, & non potest secundum *Auerſæ*: ergo nostra ipsius est præferenda.

8. Obijciunt tertio: Angeli non fiunt ex illis principiis: ergo omnia non fiunt ex principiis. Et si dicas quod omnes omnino res non debent fieri ex illis principiis, nec id significari in illa definitione, sed solum omnes substantiæ materiales, & res corporeæ;

Adhuc instari potest, quod corpora cælestia sint entia corporea, & tamen non fiant ex illis. Nam si teneatur quod illa corpora sint simplicia, & nõ composita ex partibus essentialibus physicis, certum est quod non fiant ex materia, & forma. Et si etiam teneatur quod non sint sic simplicia, sed quod sint composita ex materia, & forma, adhuc non videtur quod fiat ex priuatione, quia priuatio non præcessit in materia formæ cælorum, in eodem enim ipso instanti temporis, in quo fuit producta materia cælorum, fuit in illis producta eorum forma; unde non fuit progressus à priuatione ad formam in illa materia, quod videtur requiri, ut priuatio diceretur esse principium, ex quo tanquam ex termino à quo fieret cælum.

9. Respondetur ex suppositione quod cælum esset corpus simplex, non esse necesse quod omnia etiam corpora naturalia fiant ex principiis intrinsecis, nec id intelligi in definitione, quæ potius intelligenda est cū distributione accommodata, sic scilicet, ut velit, quod omnia, quæ fiunt ex principiis, fiant ex principiis descriptis illa descriptione; aut quod omnia quæ fiunt per causas secundas, aut ex subiecto præsupposito, fiant ex principiis. Quod si cæli dicantur compositi, potest dici quod non fiant ex priuatione tanquam ex termino à quo præsupposito, quia non fiunt ex materia tempore præsupposita; potest etiam dici quod fiant ex priuatione, non quod præferat priuatio in materia posituæ ante formas cælorum, sed quod præfuerit quantum est ex natura materiæ, quia ex se non habet coniungi cum forma, & semper haberet priuationem eius, nisi causa efficiens induxisset formam in illam, siue eductam ex potentia eius, siue creatam, & ipsi infusam.

Ex his omnibus habetur, quod principia prima intrinseca rerum naturalium sint illa, ex quibus fiunt res naturales, vel tanquam ex parte componente, vel tanquam ex termino à quo; & quæ non fiunt ex aliis, neque ex se inuicem in eodem genere, in quo alia fiunt ex ipsis, ita scilicet ut nullum ex ipsis fiat ex vilo alio in eo genere, in quo res naturales fiunt ex ipso.

Aduertendum autem pro maiori complemento, quando dicitur quod omnia corpora naturalia, quæ fiunt ex præsupposito subiecto, fiant ex principiis huiusmodi, nõ esse sensum, quod ex principiis vllis particularibus omnia talia fiant, sed quod nullum tale fiat, quin fiat ex aliquibus principiis, nimirum hæc corpora ex his, & illa ex illis; ignis, verbi gratia, ex materia & forma ignis, aqua verò ex materia & forma aquæ, & sic de cæteris.

QVÆSTIO II.

Quot sunt principia rerum naturalium.

10. Philosophi fere omnes, quotquot Aristotelē præcesserunt, mirum in modum circa principia rerum naturalium errauerunt, si tamen eas sententiās amplexi sunt,

Melior
responsio.

Impugnatur
expositio
Auerſæ.

Varie
Philoso-
phorum
sententiæ.